

Értékelés – líra kategória

Az Arany Opus pályázatra beérkezett versek közül minőségi szempontból három alkotó munkáit emelném ki. De mielőtt rátérnék a tárgyra, néhány klapancia.

Irodalmi művet – akár költeményt, akár prózát – olvasva mindig megkerülhetetlen a kérdés: miért született meg a mű? Mi készítette a költőt, írókat arra, hogy a József Attila-i „amikor verset ír az ember, nem írni volna jó” kijelentés cáfolatát adva (amit szerencsénkre maga József Attila is ezerszer megcáfolt) papírt, klaviatúrát ragadva nekigyürkőzzön, és megpróbálja elmondani „fájdalmát, örömét”. Hogy megossa azt másokkal, de leginkább önmagával, hiszen az alkotás a világ legmagányosabb tevékenysége. Ha jól emlékszem, Sütő András fogalmazta meg valahol: ha nem írná meg, amit megír, kifúrná az oldalát. A mondanivaló úgy kívánczik ki az emberből, mint a születendő gyermek. Még egy nagy klasszikust idézve, Babits Mihály szerint: „*Nem az énekes szüli a dalt: / a dal szüli énekesét.*” Hiába tehát a gyötrődés, ha nincs dal, amely meg akar születni, és fordítva: a dal – tetszik, nem tetszik – közlésre kényszeríti a költőt.

Idézetből, nagy elődök gondolataiból talán elég is ennyi. S bizony meglehet, ilyen súlyos kérdéseket nem szabadna feltenni egy-egy pályázati küldemény értékelése során, hiszen ilyenkor az ember felfokozott várakozással nyitogatja a jelíges alkotásokat: mondanak-e valami újat, megrázót, érvényeset? Vagy a csalódás az olvasó „jutalma”, mert sok feledhető, lapos, suta fogalmazvány között kell megtalálnia a kevés értéket, amely méltó a figyelemre. E bányamunka mégis megéri a fáradságot, ha az ember olyan gyöngyszemeket talál, mint például Z. Németh István versei. Engedtessek meg az *Éjszaka a szaunában* címet viselő, hat részre osztott versciklus utolsó darabját idéznem:

„Az összes eddigi életed / ott van a kövek emlékezetében. / Napjaid víz sodorta, kisimult / arcú kavicsok. / Úgy ülnek ki sorban a fővenyre, / mint teremtett világ partjára / a születő csillagok. / A fényesekért Isten lehajol.”

E pár sor persze csak lezárja az egész ciklust, amelyben ott lüktet az emberi elidegenedés, elmagányosodás, az embernek megmaradás sokszor kilátástalannak tűnő küzdelme, amelyben éppen a ciklust lezáró képben kapjuk a megnyugtató lezárást: „*A fényesekért Isten lehajol.*” Ennek a költő általi belső vívódásnak-vándorlásnak a stációit természetesen nem sorolom fel. Sőt, attól is megfosztom a hallgatót, hogy valamiféle „értékelését” adjam Z. Németh István pályamunkájá-

nak. Ezt meghagyom a kritikusoknak. Csak annyit jegyzek meg szerényen, hogy verseiben nem csalódik az olvasó, hiszen a költő ura a formának, s nem elégszik meg azzal, hogy a felszín kapirgálja, bátran áll a kihívások elé. S ez teszi hiteles költővé, az olvasót pedig olvasóvá a közös élmény által. Nem véletlen, hogy a bírálóbizottság egyhangúan Z. Németh István *Éjszaka a szaunában* című költeményét találta az Arany Opus idei díjnyertesének a költészet kategóriájában.

Z. Németh Istvánhoz hasonlóan Fellingner Károly is igen erős versekkel jelentkezett. *„Szüleik ugyan még hisznek Istenben, / de magukban semmiképpen, reményük / a kisujjára csavarja a szelet, / ami elfújhatná őket oda, ahol még / mindezeken ellenére van visszaút.”* Az általam választott idézetben nem véletlenül szerepel szintén Isten neve. Persze ne gondoljuk, hogy költőnk „hiába veszi” a nevét, és öncélúan emlegetné a Teremtőt! Fellingner Károly esetében nem meglepő, hogy a nagy igazságok keresése közben szívesen elkanyarodik a fanyar irónia felé, mi több, naturalisztikus képek is felvillannak a legkomolyabb témák közepette is, szinte meghökkentő nyerseséggel. Ezeket azonban sikeresen feloldja a mondanivaló – jobb szó híján – egyetemessége. Amit lehet, hogy nem is keres, de kénytelen rátalálni, mintha egy fémdetektorral dolgozna. Pedig nem is ő adta jellegül a „Fémdetektor” kifejezést pályamunkáihoz, hanem Z. Németh István. Furcsa csavar mindenesetre, de lehet a véletlenek egybeesése. Fellingner Károly versei mindig felüdülést jelentenek az olvasónak.

Kiemelést érdemel a sok középszerű, vagy annál is gyengébb mezőnyből Pastorek Veronika, aki a *Merülések* című versével a fentiekkel szemben látszólag kevésbé súlyos, de annál több titokkal, áthallással, ráadásul némi finom történelmi ablaknyitással is megajándékozott bennünket.